

Hans Jalink, hoboïst met passie voor de Passies!

Interview door Jan Jakob Mooij

Het is Paastijd, 'Passie-tijd' en dat betekent voor hoboïsten nóg wat meer dan voor alle andere mensen. Immers, normaal gesproken is dit de tijd van tientallen Mattheus en Johannes Passionen in Nederland, met al die prachtige hobopartijen die dus door heel veel hoboïsten moeten (maar ook mogen!) worden gespeeld. En dat kan nu dus vrijwel niet, al voor het tweede jaar op rij!

Het verhaal gaat dat Hans Jalink, nu alweer enige tijd gepensioneerd, waarschijnlijk van alle hoboïsten in ons land het grootste aantal passies ooit heeft gespeeld. Ik vraag hem te vertellen over zijn leven als hoboïst, en doe dat per telefoon: de afstand Spijkenisse – Glimmen is groot en de corona beperkt bovendien een bezoek.

Jan Jakob (JM): Is het inderdaad waar dat jij de meeste passies van ons allemaal hebt gespeeld?

Hans Jalink (HJ): Het zou best kunnen, uit mijn hoofd zijn het er zeker meer dan 400 geweest! Het orkest waarin ik altijd heb gespeeld is een begeleidingsorkest, het woord zegt het al, dus dat betekende heel veel uitvoeringen met heel veel koren – en die zijn er veel in het westen.

JM: Laten we bij het begin beginnen: waarom ben je hobo gaan spelen en hoe is dat gegaan?

HJ: In Heerlen, waar ik al heel jong kwam te wonen, ging ik naar de muziekschool voor een tweejarige cursus AMV, na het eerste jaar mocht je een instrument kiezen. Ik was nog 7 jaar, en genoot enorm van de plaatselijke Harmonie, met die mooie pakken, daar wilde ik bij. Het zou dus een blaasinstrument worden, waarschijnlijk klarinet of dwarsfluit. Maar de leraar bij wie ik met mijn vader – een goede pianist – een instrument kwam uitzoeken had ook een hobo op tafel liggen en raadde me aan dat te gaan proberen. Het is vanaf die midden vijftiger jaren nooit meer een ander instrument geworden.

JM: Je ging naar school, naar hoboïles, en hoe was het voor jou om zo'n apart instrument te spelen?

HJ: Ik vond het allemaal erg leuk, het ging me best gemakkelijk af, en na een jaar of twee mocht ik al meedoen met het Harmonieorkest. Daar kreeg ik ook meteen een beter instrument, een goede Cabart, wat natuurlijk heel stimulerend was. Toen ik een jaar of acht/negen was werd er via de radio een bijzondere avond aan de Mattheus Passion besteed, het was de eerste stereo uitzending! Om stereo te kunnen luisteren waren er twee radiotoestellen nodig. Mijn vader had alles klaar staan, en ik mocht opblijven om te luisteren. Mijn vader gaf tussendoor uitleg over de tekst. Toen ik al die mooie stukken voor de hobo hoorde wist ik zeker: dát wil ik ook kunnen! Ik had eerst les van de 'directeur' van de harmonie en fanfare, die alle houtblazers onder zijn hoede had, dat was Harry Biessen. Na een paar jaar kwamen er meer vakdocenten aan de muziekschool en kreeg ik een echte hoboïst als leraar, Jo Meisters, die had gestudeerd bij Piet Kingma aan het Maastrichts conservatorium.

JM: Hoe kwam je erbij om door te gaan in de muziek? Werd je gestimuleerd door je leraar, of door je familie?

HJ: Mijn vader had eigenlijk zelf door willen gaan in de muziek, dus toen ik op m'n 17de de HBS niet meer zag zitten vond hij het conservatorium wel iets voor mij. Maar hij wilde een test of ik wel goed genoeg zou zijn. En zo kwamen we bij Jaap Stotijn in Den Haag. Na het voorspelen was hij heel positief, en hij wilde zelf mij wel les gaan geven.

Maar de afstand Heerlen – Den Haag was, zeker in die tijd, nogal groot dus leek Maastricht een betere optie. Daar werd ik aangenomen bij Piet Kingma, en zo kon ik dan ook nog in de avonduren de HBS afmaken. De Cabart werd een Lorée, en dat type ben ik altijd trouw gebleven, later ook voor de d'amore en de althobo.

JM: Heb je je hele opleiding in Maastricht gedaan?

HJ: Officieel wel, bij Piet Kingma ben ik afgestudeerd, eindexamen orkestspel en onderwijsacte B. Vóór die tijd had ik al een baan bij de Zuid Nederlandse Opera. Die werd een jaar later opgeheven, en dat was voor mij merkwaardig genoeg een geluk: ik kreeg een ww-uitkering en die stelde mij instaat verder te studeren! Ik ging naar Amsterdam en heb toen twee jaar les gehad van Han de Vries. Dat was een fantastische ervaring, hij heeft me ongelooflijk veel extra geleerd. Het leidde niet tot nog weer een examen, ik kreeg namelijk in 1972 een baan als eerste hoboïst bij het Gewestelijk Orkest Zuid-Holland. Samen met mijn vriendin in Amsterdam, Els Houniet, verhuisde ik naar Delft, de standplaats van het orkest, en Els is nog altijd mijn echtgenote!

JM: De naam 'Gewestelijk Orkest' kennen we niet meer, hoe is het eigenlijk daarmee gegaan?

HJ: Het was een gesubsidieerd orkest met prima arbeidsvoorwaarden voor de musici. Het orkest had vier kerntaken:

- het spelen van zelfstandig symfonisch repertoire;
- het geven van schoolconcerten;
- het begeleiden van koren in concertvorm;
- het initiëren en realiseren van dirigentenpractica voor koordirigenten.

Maar inderdaad, in 1984 stopte de subsidie. We wilden zelfstandig door en ons concentreren op koorbegeleidingen. Dat lukte dankzij de hulp van de Stichting Koorbegeleidingen, waarvan de voorzitter tevens burgemeester van Sassenheim was. Toch weer wat subsidie, slimme rekenmeesters, en een nieuwe naam: Randstedelijk Begeleidings Orkest, **RBO Sinfonia**. Het bestaat en functioneert nog steeds heel goed, en ik heb er tot mijn pensioen (en zelfs nog daarna) in gespeeld.

JM: Al die begeleidingen verklaren waarom je zo'n enorme ervaring als 'passie- hoboïst' hebt opgebouwd. Niet alle hoboïsten vinden dat altijd leuk, 'alweer een Mattheus'..... Geldt dat niet voor jou?

HJ: Oh nee, ik deed niets liever, altijd heel graag Bach, en vooral de Passies; met mijn collega, de andere eerste hoboïst Menno Boetes, hebben we de partijen 1 en 2 in de MP en JP altijd afgewisseld, met veel speelplezier. Niet alleen de passies maar alle werkzaamheden werden door ons verdeeld wie 1^e en wie de 2^e partij speelde, daarom zeiden we destijds: we zijn allebei eerste hoboïst, en in onze vrije tijd spelen we tweede.

JM: Dan heb je vast onder heel veel dirigenten gespeeld. Wat waren bijzondere ervaringen? Had je een favoriet onder de dirigenten?

HJ: In de begintijd speelden we vaak met Piet van Egmond. We vonden het toen bijzonder en spannend, terugkijkend ging het allemaal wel ouderwets en langzaam, zodat coupures zelfs niet werden geschuwd.

We groeiden natuurlijk geleidelijk mee met de zich ontwikkelende inzichten en uitvoeringspaktijken van de Barokmuziek: sneller, lichter, en echt mooier dan vroeger. Een van de beste en fijnste dirigenten heb ik Thijs Kramer gevonden, een groot Bach- en Händel kenner. Met hem speelden we ook in het Concertgebouw.

JM: Ben je zelf in de loop van je leven ook anders gaan spelen? Je komt natuurlijk uit de traditie van de 'Hollandse School'.

HJ: Jazeker, bij Piet Kingma speelden we natuurlijk op echte Stotijnrieten, het klonk heel soepel maar een beetje dun en scherp. Al zoekend naar kleine veranderingen in de

rieten en goed luisterend naar mezelf en anderen heb ook ik geprobeerd steeds ronder en wat donkerder te gaan spelen, maar wel met behoud van souplesse. Die verbeteringen begonnen al bij Han de Vries, die ongelooflijk precies was op het gebied van riet en klank. Wereldwijd is de hoboklank nu soms wel erg rond en eenvormig, je kunt orkesten niet meer goed herkennen aan hun hoboklank, maar die warmte heeft ook wel iets goeds natuurlijk.

JM: Hoboïsten ontkomen er niet aan om onderling over rieten te praten, ben jij altijd trouw gebleven aan de 42mm? En de lange spiegel, het wat dikkere hout?

HJ: Ja, 42 mm Klopferstift, en houtdikte 0,72, dan moet de spiegel vanzelf ook wat langer blijven. Maar ook daarmee hoef je niet 'scherp' te spelen!

JM: Prachtig, al die orkestervaring, maar naar ik heb begrepen heb je ook veel les gegeven, al in Limburg, op de Valkenburgse Muziekschool en in Amsterdam, later in allerlei plaatsen in Zuid-Holland, tot aan Gouda toe, maar het langst in Vlaardingen, een streekmuziekschool met vestigingen in Maassluis, Schiedam en Vlaardingen. Was dat omdat dat nou eenmaal erbij hoort of vind je lesgeven ook fijn om te doen?

HJ: Ja ik heb het altijd met veel plezier gedaan, anderen iets leren, het hobospel en de rieten telkens weer aanpassen aan het vermogen en het talent van de leerling, een uitdaging. Wat ik daarnaast een uitdaging vond was het zelf verrichten van kleine reparaties en afstellingen van de hobo's, zodat we niet telkens met een hobo naar de reparateur hoefden te gaan. Ik had de kunst wat afgekeken, eerst al van Willem van der Velde (Utrecht) en later bij Rykle van der Heide.

Wat ik ook belangrijk vind: rieten leren maken. Ik probeerde altijd een keer per maand op zaterdagmorgen een rietenles te organiseren. Dat was dan tegelijkertijd een groepsgebeuren, waardoor mijn leerlingen elkaar konden leren kennen, erg leuk en nuttig.

JM: Ik zag op Youtube een filmpje waarin je op de Barytonhobo speelt, heel bijzonder! Heb je veel kamermuziek gespeeld, in andere ensembles of orkesten?

HJ: Die Baryton was een soort uitdaging voor een concert met ons Barok Ensemble Rocaille: fluit, hobo, klavecimbel en gamba, twee moderne en twee oude instrumenten. We speelden ook wel eigen arrangementen, en voor een van die arrangementen vond ik het bereik van de althobo niet laag genoeg, en daarom wilde ik dat wel eens op de Baryton proberen. Voor het programma kwam het goed uit: om het publiek even kennis te laten maken met het geluid van de Baryton werd dat een Telemann solo. Ik mocht hem lenen van Rykle van der Heide, maar er zat geen riet bij.....een uitdaging! Met wat dikker hout en een beetje uitproberen is het gelukt om er een speelbaar riet voor te maken. Maar ik heb het niet herhaald.

Ik remplaceerde af en toe wel in andere orkesten en ensembles, waaronder ook in het 'oude' Nederlands Blazers Ensemble. Blaaskwintet heb ik gespeeld in mijn Amsterdamse tijd, en nog een beetje daarna, maar niet met een vaste club.

JM: Je noemde net een barokensemble, heb je zelf ook de barokhobo geprobeerd?

HJ: Nee, maar de barokstijl heb ik natuurlijk wel geleerd en ingebracht in mijn spel op de moderne hobo.

JM: Heel iets anders: van jou is bekend dat je altijd een hardloper bent geweest, en de anekdote gaat dat je een keer een marathon hebt gelopen en daarna gewoon een hele Mattheus hebt gespeeld.....waar of niet waar...?

HJ: Beetje waar.....na een keer de marathon van Rotterdam te hebben gelopen heb ik aansluitend een cantatedienst gerepeteerd en uitgevoerd in de Laurenskerk in Rotterdam.

JM: Je bent nu een aantal jaren met pensioen, en door lichamelijke problemen kun je de laatste tijd helaas niet meer spelen.

Je hebt ons een mooi verhaal verteld van een rijk hoboïstenleven, gecentreerd rond dat orkest waarin je zoveel vrienden hebt gemaakt. Hoe heb je dat afscheid van het orkest beleefd?

HJ: Dat was op mijn 65ste, in 2012, iets ongelooflijks, een afscheidsfeest georganiseerd door het hele orkest, maar vooral door mijn groepscollega Jeanette Murck, die ook 30 jaar naast me heeft gezeten, met muziek, verhalen, en hilarische teksten op de meest bekende (en door mij zo vaak gespeelde) Bach aria's. Mijn hele leven kwam voorbij! Daarna heb ik een camper gekocht, en naast af en toe nog invallen op de hobo zijn Els en ik vele grote reizen gaan maken, heerlijk. En we genieten samen van onze kinderen en kleinkinderen, we hebben een warm, liefdevol en rijk leven!

